

Υποστήριξη της ΓΓΕΤ από
εξειδικευμένο Τεχνικό Σύμβουλο κατά
την κατάρτιση ενιαίου κειμένου
Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης
Εξειδίκευσης Έρευνας και
Καινοτομίας της νέας
Προγραμματικής Περιόδου 2021 –
2027

**Παραδοτέο 3: Σύστημα διακυβέρνησης και
μηχανισμός παρακολούθησης και
αξιολόγησης της RIS3 - Προτάσεις βελτίωσης**

26 Ιουνίου 2020

Περιεχόμενα

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
1. Η ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΈΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΈΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 2014-2020 ..	5
1.1. Βασικά Σημεία της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020	5
1.2. Σύστημα Διακυβέρνησης και Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020.....	7
1.2.1. Παρακολούθηση της RIS3	8
1.2.2. Αξιολόγηση της RIS3	9
2. ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΥΠΟΨΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΈΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2027	10
2.1. Διαπιστώσεις σχετικά με την ανάπτυξη και εφαρμογή των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο την περίοδο 2014-2020	10
2.2. Προβλήματα / ζητήματα που υφίστανται από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης στην Ελλάδα	11
2.3. Ο Στόχος Πολιτικής 1 «Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού»	12
3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΈΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ 2021-2027	14
3.1. Προτεινόμενο σύστημα Διακυβέρνησης.....	14
3.2. Όργανα και Ρόλοι	18
3.2.1. Αποφασιστικό επίπεδο	18
3.2.2. Συμβουλευτικά / Γνωμοδοτικά Όργανα	19
3.2.3. Επιτελικό επίπεδο	21
3.2.4. Εκτελεστικό Επίπεδο (υλοποίηση).....	22
3.3. Προτεινόμενος μηχανισμός παρακολούθησης.....	23
3.3.1. Σύστημα Δεικτών την προγραμματική περίοδο 2021-2027	24
3.4. Προτεινόμενος μηχανισμός αξιολόγησης	25
ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	28

Συντομογραφίες

ΓΓΒ	Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας
ΓΓΕΤ	Γενική Γραμματεία Έρευνας & Τεχνολογίας
ΕΑΣ	Εθνική Αρχή Συντονισμού
ΕΚΤ	Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
ΕΛΙΔΕΚ	Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΠΑνΕΚ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»
ΕΠΑΝΑΔ-ΕΔΒΜ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση»
ΕΠΜ	Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
ΕΤΑΚ	Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
ΕΣΕΤΕΚ	Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας
ΕΣΕΤΑΚ	Εθνική Στρατηγική για την Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
ΕΥΣΣΑ	Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης
ΟΒΙ	Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας
ΟΠΣ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΠΕΠ	Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
ΠΣΚΕ	Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων
ΠΣΕΚ	Περιφερειακά Επιστημονικά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας
ΣΕΕ	Συμβούλιο Έξυπνης Εξειδίκευσης
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών

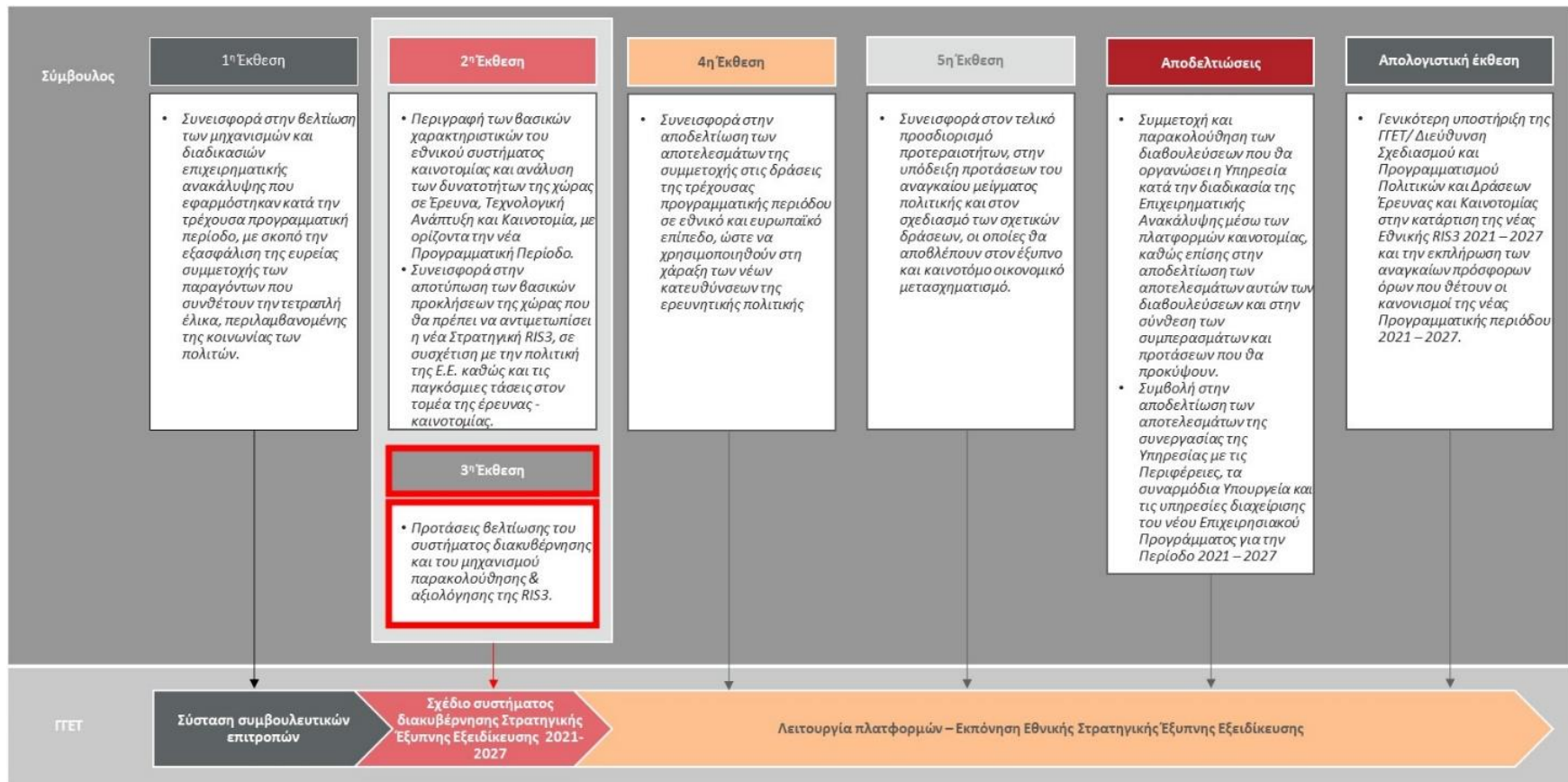
Εισαγωγή

Η 3^η Έκθεση «**Προτάσεις βελτίωσης του συστήματος διακυβέρνησης και του μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης της RIS3**» είναι το τρίτο παραδοτέο του έργου «Υποστήριξη της ΓΓΕΤ από εξειδικευμένο Τεχνικό Σύμβουλο κατά την κατάρτιση ενιαίου κειμένου Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Έρευνας και Καινοτομίας της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021 – 2027» και αποτελεί συνεισφορά για την βελτίωση **του συστήματος διακυβέρνησης και του μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης της RIS3** συμβάλλοντας έτσι σε μια πιο αποτελεσματική Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Το Παραδοτέο περιλαμβάνει τα εξής κεφάλαια:

- Κεφάλαιο 1, Σύντομη ανάλυση του συστήματος διακυβέρνησης και μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης της εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020.
- Κεφάλαιο 2, Βασικά σημεία που λαμβάνονται υπόψη για το σχεδιασμό του συστήματος Διακυβέρνησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την περίοδο 2021-2027.
- Κεφάλαιο 3, Προτάσεις Βελτίωσης του συστήματος διακυβέρνησης για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027.

Το έργο συνολικά περιλαμβάνει επτά παραδοτέα που σκοπό έχουν να υποστηρίξουν την ΓΓΕΤ κατά την κατάρτιση του ενιαίου κειμένου της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027. Το διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζει τη λογική του έργου.

1. Η Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020

1.1. Βασικά Σημεία της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020

Στο πλαίσιο της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και της Πολιτικής Συνοχής (2014-2020) με στόχο την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης σε κάθε περιοχή της Ε.Ε., οι εθνικές και περιφερειακές αρχές σε όλη την Ευρώπη κατάρτισαν τη «Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation - RIS3). Η RIS3¹ είναι μια ολοκληρωμένη ατζέντα οικονομικού μετασχηματισμού, προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, η οποία:

- επικεντρώνει την πολιτική υποστήριξη και τις επενδύσεις σε εθνικές/περιφερειακές προτεραιότητες – κλειδιά, προκλήσεις και ανάγκες για μια ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση,
- οικοδομεί πάνω στα δυνατά σημεία και συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας/περιφέρειας και το δυναμικό για αριστεία,
- υποστηρίζει την τεχνολογική καινοτομία και την καινοτομία τη βασισμένη στη πράξη και στοχεύει στην τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων,
- διασφαλίζει την πλήρη συμμετοχή των εταίρων και ενθαρρύνει την καινοτομία και τον πειραματισμό,
- βασίζεται σε τεκμήρια και περιλαμβάνει ένα στέρεο σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Σημειώνεται ότι η εκπόνηση της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης από τα κράτη-μέλη και τις περιφέρειες αποτελούσε «εκ των προτέρων αιρεσιμότητα» (ex ante conditionality) για την έγκριση και χρηματοδότηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία.

Στην Ελλάδα² εκπονήθηκαν μία Εθνική και δεκατρείς Περιφερειακές Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση. Η Εθνική Στρατηγική εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ), ενώ κάθε Περιφέρεια ήταν υπεύθυνη για την εκπόνηση της δικής της στρατηγικής. Συντονιστικό ρόλο στη συνολική διαδικασία είχε η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ) του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού. Τον Ιούλιο του 2015, το Συμβούλιο Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης ενέκρινε το κείμενο της εθνικής Στρατηγικής RIS3, το οποίο εν συνεχεία εγκρίθηκε από τον Υπουργό Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας & Τουρισμού και τον Αναπληρωτή Υπουργό Πολιτισμού, Παιδείας & Θρησκευμάτων και εκδόθηκε η σχετική ΚΥΑ (ΦΕΚ 1862/Β/27.08.2015).

Επιπλέον, η RIS3 εμφάνισε ισχυρές συνέργειες και συμπληρωματικότητα, με στόχους και προγράμματα, τόσο σε ευρωπαϊκό, κυρίως με την πρωτοβουλία HORIZON 2020, όσο και σε εθνικό επίπεδο, με τους θεματικούς στόχους του Κοινού Πλαισίου Στρατηγικής των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ε.Ε και το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 (ΣΕΣ 2014-2020).

Η ανάπτυξη συνεργειών με ταυτόχρονη αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων και κατακερματισμού των προσπαθειών, αποτελούν βασικά κριτήρια σχεδιασμού ώστε να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα των διαθέσιμων πόρων, αλλά και η ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας. Στο πλαίσιο αυτό, η ΓΓΕΤ συνεργάστηκε με τα συναρμόδια Υπουργεία και υπηρεσίες με στόχο την σύνδεση των στρατηγικών προτεραιοτήτων στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας με τις γενικότερες αναπτυξιακές πολιτικές της χώρας. Ειδικότερες συνέργειες αναπτύχθηκαν στους εξής τομείς:

1. *Ανταγωνιστικότητα των Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων*, με βασικές στρατηγικές προτεραιότητες την τεχνολογική ανάπτυξη, την προώθηση της καινοτομίας και δικτύωσης των επιχειρήσεων, ιδίως σε τομείς τεχνολογικής «αιχμής».
2. *Αγροτική Ανάπτυξη & Τρόφιμα-Αλιεία*. Οι δράσεις της RIS3 στόχευαν στη συμπληρωματικότητα με αντίστοιχες δράσεις του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων στα πεδία εφαρμογής της

¹ Βλ., <https://www.espa.gr/el/pages/staticRIS3.aspx>.

² Βλ., <https://www.espa.gr/el/pages/staticRIS3.aspx>.

- έρευνας και καινοτομίας, της πιστοποίησης των προϊόντων, της ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, της προώθησης της εξωστρέφειας, της ενίσχυσης συνεργατικών σχημάτων.
3. *Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών (ΤΠΕ)*, ως enablers στην οικονομία της γνώσης προσφέροντας νέες ψηφιακές ευκαιρίες, αλλά και ως κλάδος της οικονομίας.
  4. *Οικονομία χαμηλού άνθρακα*, ειδικότερα ως προς τις στρατηγικές προτεραιότητες που αφορούν στην ανάπτυξη τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και την ανάπτυξη και εφαρμογή ευφών συστημάτων διανομής.
  5. *Κυκλική Οικονομία*
  6. *Μεταφορές, συμπεριλαμβανομένης της Ναυτιλίας και Εφοδιαστική Αλυσίδα*
  7. Απασχόληση, Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση.
  8. Ευρωπαϊκές πολιτικές έρευνας και καινοτομίας - Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας.
  9. Ευρωπαϊκή Στρατηγική Μακρο-περιφέρειας Αδριατικής – Ιονίου.

Σκοπός³ της εθνικής RIS3 είναι η εστιασμένη παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας με βασικό πυλώνα την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία για την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων και τη δημιουργία βιώσιμης απασχόλησης με σεβασμό στον άνθρωπο και στην κοινωνία, στο περιβάλλον και στον πολιτισμό. Στους στόχους της στρατηγικής RIS3 περιλαμβάνεται η συμβολή στη δημιουργία σταθερών σχέσεων εργασίας και γενικότερα στη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την αποτελεσματική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας.

Η εθνική στρατηγική RIS3 υλοποιήθηκε κυρίως μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑνεΚ), το οποίο αποτελεί και τη **βασική πηγή χρηματοδότησής της**. Η στρατηγική RIS3 δομήθηκε στη βάση τριών στρατηγικών επιλογών και τεσσάρων αξόνων προτεραιότητας που «τέμνουν εγκάρσια» τις στρατηγικές επιλογές όπως φαίνεται στον ακόλουθο πίνακα, στον οποίο παρουσιάζονται και οι κατηγορίες παρέμβασης της στρατηγικής.

Πίνακας 1.1 Στρατηγικές επιλογές και αξόνες προτεραιότητας της υφιστάμενης στρατηγικής RIS3.

Στρατηγικές επιλογές RIS3	1. Επένδυση στη δημιουργία και διάχυση της Νέας Γνώσης	2. Επένδυση στην έρευνα και καινοτομία	3. Ανάπτυξη καινοτομικής νοοτροπίας και θεσμών και διασυνδέσεων ΕΤΑΚ με την κοινωνία
Αξόνες παρέμβασης	Κατηγορίες παρέμβασης		
α. Ανάπτυξη δυναμικού (capacity building)	1.α Ανάπτυξη δυναμικού ΕΤΑΚ στους τομείς εξειδίκευσης	2.α Εκκόλαψη νέων επιχειρηματικών παικτών	3.α Ενίσχυση μηχανισμών και θεσμικού πλαισίου
β. Ενίσχυση δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ	1.β Ενίσχυση δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ και νησίδων αριστείας	2.β Ενίσχυση της ενδογενούς έρευνας και καινοτομίας στις επιχειρήσεις	3.β Ενίσχυση της ζήτησης για καινοτομία από τη δημόσια διοίκηση
γ. Μηχανισμοί και δομές υποστήριξης	1.γ Ενίσχυση (Υπο)δομών δικτύωσης	2.γ Υποδομές και μηχανισμοί στήριξης καινοτόμου επιχειρηματικότητας	3.γ Μηχανισμοί Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και Τεκμηρίωσης
δ. Εξωστρέφεια και δικτύωση	1.δ Διασύνδεση και συνεργασία σε ΕΤΑΚ	2.δ Επιχειρηματική εξωστρέφεια	3.δ Ανάπτυξη καινοτομικής κουλτούρας

Πηγή: ΓΓΕΤ, 2015.

Για το ΕΠΑνεΚ, ο Θεματικός Στόχος 1 «Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας» και οι Επενδυτικές Προτεραιότητες 1a και 1b είναι αυτές που συνδέονται άμεσα με την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής RIS3, οπότε και είναι αυτές που παρακολουθούνται για την αξιολόγηση της

³ Βλ., <https://www.espa.gr/el/pages/staticRIS3.aspx>

υλοποίησής της. Οι Επενδυτικές Προτεραιότητες αφορούν στους Άξονες Προτεραιότητας ΑΠ1, ΑΠ1Σ, ΑΠ3 και ΑΠ3Σ του ΕΠΑΝΕΚ και περιλαμβάνουν τους Ειδικούς Στόχους 1.1. και 3.1 του προγράμματος.

Πίνακας 1.2 Επενδυτικές προτεραιότητες, άξονες προτεραιότητας του ΕΠΑΝΕΚ και ειδικοί στόχοι της RIS3.

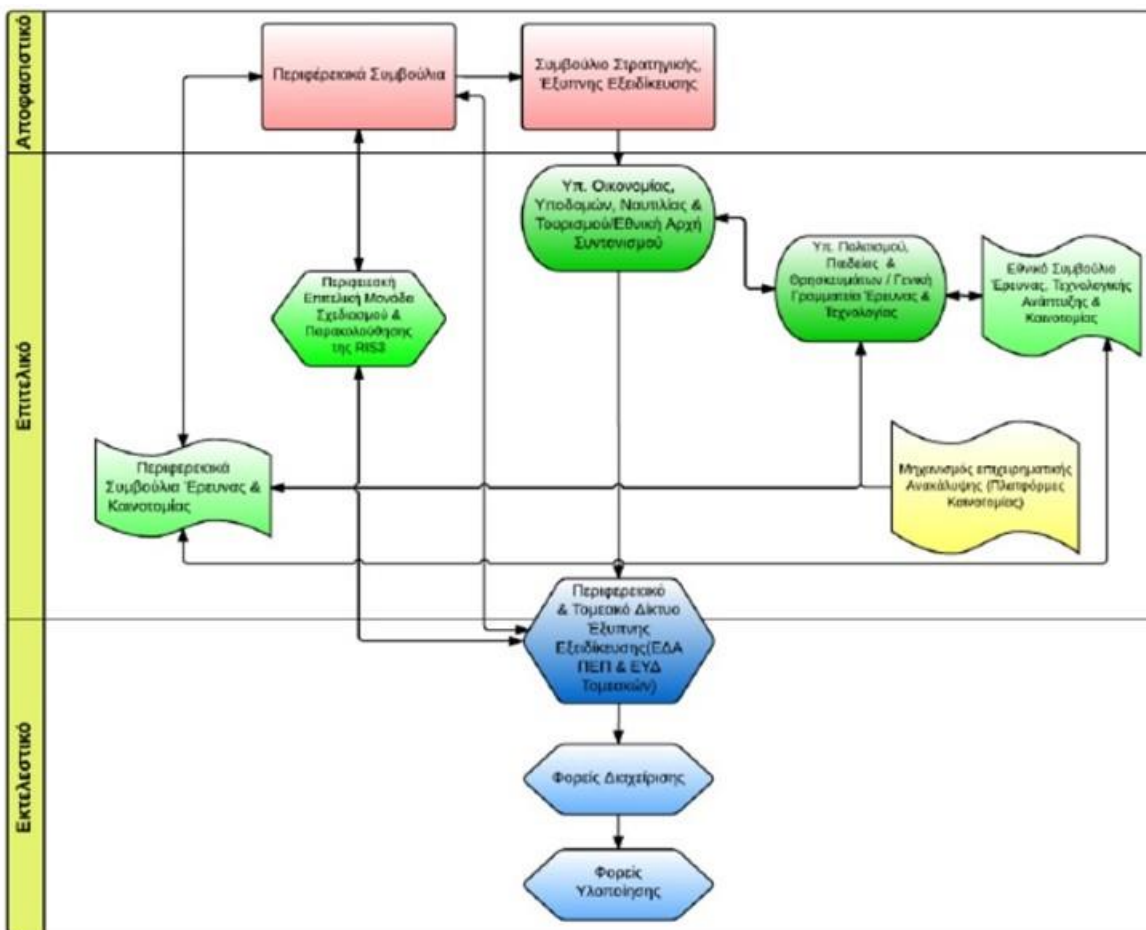
Επενδυτικές Προτεραιότητες	Άξονας Προτεραιότητας ΕΠΑΝΕΚ	Ειδικός Στόχος
1a «Ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας και ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και προώθηση κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος»	ΑΠ3 «Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας με τομεακές προτεραιότητες μηχανισμών στήριξης της επιχειρηματικότητας» ΑΠ3Σ «Ανάπτυξη μηχανισμών στήριξης της επιχειρηματικότητας (Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο)»	3.1 «Αναβάθμιση ή/και ανάπτυξη υποδομών έρευνας και καινοτομίας για την ανάπτυξη της καινοτομικής ικανότητας της χώρας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας»
1b «Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην έρευνα και καινοτομία, ανάπτυξη δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων στην ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυσής εξειδίκευσης, καθώς και στήριξη της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, δοκιμαστικών δράσεων, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής, ειδικά σε βασικές τεχνολογίες, και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής»	ΑΠ1 «Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας με τομεακές προτεραιότητες» ΑΠ1Σ «Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας με τομεακές προτεραιότητες (Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο)»	1.1 «Αύξηση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και συνεργασιών για την ανάπτυξη καινοτόμου επιχειρηματικότητας σύμφωνα με την εθνική στρατηγική έρευνας και καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση»

1.2. Σύστημα Διακυβέρνησης και Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020

Για την επίτευξη των στόχων της εθνικής στρατηγικής RIS3, σχεδιάστηκε το **σύστημα διακυβέρνησης** και η διασύνδεσή του με τις Περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης. Με το εν λόγω σύστημα επιδιώκονταν η εξασφάλιση της ενεργούς συμμετοχής των εκπροσώπων όλων των εμπλεκόμενων, καθώς και ο αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των φορέων της κεντρικής διοίκησης και του περιφερειακού επιπέδου λειτουργίας του συστήματος. Στόχος ήταν οι περιφερειακές στρατηγικές RIS3, να αλληλοεπιδρούν με την εθνική στρατηγική RIS3 στις προτεραιότητες της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας και να εξειδικεύουν τον σχεδιασμό, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης.

Στο σχήμα που ακολουθεί παρουσιάζονται όλοι οι εμπλεκόμενοι στο σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της RIS3.

Διάγραμμα 1.1 Σύστημα διακυβέρνησης υφιστάμενης RIS3

Πηγή: ΓΓΕΤ, 2015.

Ο **Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της RIS3** εφαρμόζεται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και βασίζεται σε δείκτες οι οποίοι επιτρέπουν την παρακολούθηση της προόδου κάθε προτεραιότητας της έξυπνης εξειδίκευσης και της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των δράσεων.

Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση αποτελούν δύο συμπληρωματικές διαδικασίες. Η παρακολούθηση παρέχει μέρος της εμπειρικής βάσης για την αξιολόγηση, ενώ η αξιολόγηση μπορεί να δημιουργήσει ανάγκες για τη βελτίωση των δεικτών παρακολούθησης. Η παρακολούθηση της υλοποίησης της στρατηγικής RIS3 είχε σχεδιασθεί να διεξαχθεί από τους αρμόδιους φορείς της πολιτείας, ενώ η αξιολόγηση από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες.

1.2.1. Παρακολούθηση της RIS3

Αρμόδιος φορέας για την εκπόνηση των εκθέσεων παρακολούθησης της υλοποίησης της εθνικής στρατηγικής RIS3 είναι η ΓΓΕΤ και ειδικότερα η Διεύθυνση Σχεδιασμού και Προγραμματισμού Πολιτικών και Δράσεων Έρευνας και Καινοτομίας, η οποία στη συνέχεια τις υποβάλλει στην **Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ)** σε ετήσια βάση.

Για κάθε έτος υλοποίησης συντάσσεται αντίστοιχη Ετήσια Έκθεση Προόδου της στρατηγικής. Μέχρι σήμερα, έχουν συνταχθεί τρεις Εκθέσεις, η πρώτη αφορά στην περίοδο 2014-2017 και οι επόμενες δύο στα έτη 2018 και 2019 αντίστοιχα.

Σημειώνεται ότι η παρακολούθηση αφορά στην πρόοδο υλοποίησης των Επενδυτικών Προτεραιοτήτων 1a και 1b⁴ του ΕΠΑνΕΚ για τον Θεματικό Στόχο 1 «*Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας*», καθώς είναι αυτές που συνδέονται άμεσα με την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής RIS3.

Η εκπόνηση της Έκθεσης Παρακολούθησης πραγματοποιείται από **εξωτερικό εμπειρογνώμονα**, ο οποίος συνεργάζεται στενά με τη ΓΓΕΤ, που τον τροφοδοτεί με όλη την απαραίτητη πληροφορία.

Η ΓΓΕΤ συλλέγει τα αναγκαία στοιχεία, τόσο από τις αρμόδιες Διευθύνσεις της και τις συναρμόδιες υπηρεσίες (ΕΥΔΕ ΕΤΑΚ, ΕΥΔ ΕΠΑνΕΚ), όσο και από εμπέδους βάσεις δεδομένων άλλων φορέων που αφορούν στην ΕΤΑΚ και έχουν συνάφεια με τους στόχους της εθνικής στρατηγικής RIS3, όπως είναι το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ), το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ), ο Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (ΟΒΙ), η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ). Βασικά εργαλεία συλλογής στοιχείων αποτελούν το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) και το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ).

1.2.2. Αξιολόγηση της RIS3

Στόχος της αξιολόγησης είναι η διερεύνηση της συνεισφοράς της στρατηγικής στις επιδιωκόμενες διαθρωτικές και αναπτυξιακές αλλαγές, όπως αντανάκλονται στους δείκτες αποτελεσμάτων. Επίσης, στόχος της αξιολόγησης είναι η επιβεβαίωση και εξήγηση των αιτιών για τις οποίες τα αποτελέσματα επιτυγχάνονται ή αποκλίνουν από τις τυχόν αναγκαίες διορθωτικές παρεμβάσεις.

Στο κείμενο της εγκεκριμένης εθνικής στρατηγικής RIS3, περιγράφονται οι στόχοι της αξιολόγησης και τα βασικά ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν στις περιοδικές Εκθέσεις Αξιολόγησης της πορείας εφαρμογής της RIS3, τα οποία αφορούν α) στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας υλοποίησης και β) στην αποτίμηση της συνεχιζόμενης ορθότητας και συνέπειας της στρατηγικής.

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, δεν έχει εκπονηθεί Έκθεση Αξιολόγησης, καθώς βασική προϋπόθεση για τον προσδιορισμό των επιπτώσεων της εθνικής στρατηγικής RIS3 (impact assessment) στην εθνική οικονομία αποτελεί η υλοποίηση των εγκεκριμένων έργων. Καθώς μέχρι το τέλος της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου δεν θα έχουν υλοποιηθεί τα εγκεκριμένα έργα, η αξιολόγηση της RIS3 2014-2020 εκτιμάται ότι θα πραγματοποιηθεί στα μέσα της ερχόμενης προγραμματικής περιόδου (2021-2027), η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί για το σχεδιασμό νέων παρεμβάσεων ή αναθεώρηση της νέας στρατηγικής RIS3.

⁴ **1a** «Ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας και ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και προώθηση κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος»

1b «Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην έρευνα και καινοτομία, ανάπτυξη δεσμών και συνεργιών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων στην ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυούς εξειδίκευσης, καθώς και στήριξη της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, δοκιμαστικών δράσεων, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής, ειδικά σε βασικές τεχνολογίες, και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής»

2. Βασικά σημεία που λαμβάνονται υπόψη για το σχεδιασμό του συστήματος Διακυβέρνησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την περίοδο 2021-2027

2.1. Διαπιστώσεις σχετικά με την ανάπτυξη και εφαρμογή των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο την περίοδο 2014-2020

Όσον αφορά στις Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, βάσει έρευνας (EUROPEAN COMMISSION, 2019) που πραγματοποιήθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκύπτει μια σειρά διαπιστώσεων σχετικά με το σύστημα διακυβέρνησης, οι οποίες είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη στο σχεδιασμό του συστήματος διακυβέρνησης της νέας Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

1. Ο καθορισμός της **δομής διακυβέρνησης**, η διαχείριση (managing) της **διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης** και ο εντοπισμός **δεικτών παρακολούθησης**, αποτελούν κρίσιμες προκλήσεις για τις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης, ενώ αποτελούν ταυτόχρονα και βασικά κριτήρια εκ πλήρωσης της εκ των προτέρων αιρεσιμότητας κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 που αφορούσε στην *«ύπαρξη μιας εθνικής ή περιφερειακής στρατηγικής ευφυούς εξειδίκευσης σε συνάφεια με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, η οποία να προκαλεί μόχλευση στην ιδιωτική δαπάνη για έρευνα και καινοτομία και να συνδέεται με την καλή επίδοση των εθνικών ή περιφερειακών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας»*.
2. Η καθιέρωση του **συστήματος παρακολούθησης** της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης, αποτελεί το σημαντικότερο από τα κριτήρια εκ πλήρωσης του αναγκαίου πρόσφορου όρου.
3. Η **έλλειψη συντονισμού** κατά την εφαρμογή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, η ευθύνη των οποίων συνήθως ανατίθεται σε διαφορετικούς φορείς (αντίστοιχα στη διαχειριστική αρχή και την αρχή για την έξυπνη εξειδίκευση, δηλ. σε έναν φορέα που έχει οριστεί ειδικά για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της), αποτελεί σημαντικό ζήτημα. Η ενσωμάτωση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στα Επιχειρησιακά Προγράμματα αποτελεί επομένως κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχία εφαρμογής των εν λόγω στρατηγικών και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, κυρίως όταν η διακυβέρνηση για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα δομείται και διαχειρίζεται σε διαφορετικά επίπεδα. Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων εγκυμονεί, επίσης, τον κίνδυνο μη αξιοποίησης / απώλειας πόρων.
4. Η διάρθρωση μεταξύ εθνικού και περιφερειακού επιπέδου και ζητήματα «ιδιοκτησίας» (ownership) μιας Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στη δομή διακυβέρνησης είναι ένα άλλο σημαντικό θέμα που μπορεί να λειτουργήσει αρνητικά στην εφαρμογή μιας στρατηγικής ειδικά για χώρες όπου και τα δύο επίπεδα εμπλέκονται στο σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
5. Καθώς ο πολιτικός παράγοντας ενδέχεται να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην εφαρμογή μιας Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (π.χ. μη υποστήριξη της ανάπτυξης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης σε περιφερειακό επίπεδο από κάποιες εθνικές αρχές, ή η αλλαγή της κυβέρνησης μιας χώρας, μετά από εκλογές, με διαφορετική πολιτική ατζέντα και φιλοσοφία), είναι απαραίτητη μια διαδικασία που θα υπέρκειται πολιτικών επιλογών και θα βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια τα οποία λαμβάνουν υπόψη αυστηρά οικονομικά και τεχνικά δεδομένα.
6. Η διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης και η διακυβέρνησή της αποτελούν προτεραιότητες, και είναι ο σημαντικότερος μηχανισμός για τον αντικειμενικό προσδιορισμό των προτεραιοτήτων, αλλά και των ενδιαφερομένων που είναι σε θέση να επενδύσουν στις προτεραιότητες που έχουν προσδιοριστεί, καθώς και για νέους παίκτες, δεδομένου του διευρυμένου πεδίου εφαρμογής του στόχου πολιτικής για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Συνολικά, υπάρχει ανάγκη ύπαρξης μιας δομής διακυβέρνησης που θα είναι λειτουργική ως προς τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
7. Για την αξιολόγηση του αντίκτυπου των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης (εθνικών και περιφερειακών) είναι απαραίτητη η ύπαρξη εργαλείων υποστήριξης, εστιάζοντας ιδίως στην ομοιομορφία των δεικτών για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα και τις Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης. Ο ορισμός του συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης και η επιλογή δεικτών παρακολούθησης αποτελεί επιτακτική ανάγκη για την εφαρμογή της αποτελεσματικής εφαρμογής μιας στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.

2.2. Προβλήματα / ζητήματα που υφίστανται από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης στην Ελλάδα

Βασικά προβλήματα και εμπόδια⁵ που έχουν εντοπιστεί κατά την εφαρμογή της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, όσον αφορά στο σύστημα διακυβέρνησης είναι τα εξής:

- Αδυναμία έγκαιρου και συνεχούς συντονισμού με όλα τα αναπτυξιακά Υπουργεία που η έρευνα και καινοτομία μπορεί να αποτελέσει κοινό στόχο για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων.
- Απουσία συντονισμού κέντρου – περιφέρειας κατά το σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Συμμετοχή μεγάλου αριθμού εκπροσώπων φορέων στο Συμβούλιο Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΣΕΕ), γεγονός που εμποδίζει την ουσιαστική συμμετοχή και καθυστερεί τη λήψη αποφάσεων.
- Απουσία ενιαίας εικόνας της πορείας εφαρμογής της εθνικής και των περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Μη χρήση κοινών δεικτών παρακολούθησης μεταξύ εθνικής και περιφερειακών στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Μη ενεργοποίηση του Συμβουλίου Έξυπνης Εξειδίκευσης ως προς την παρακολούθηση / αναθεώρηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, αν και έχει τη σχετική αρμοδιότητα.
- Μη εκπόνηση ενδιάμεσης αξιολόγησης των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, ενώ προβλέπονταν στα Επιχειρησιακά Προγράμματα.
- Έλλειψη συστηματικής και έγκαιρης αποτίμησης των δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης
- Ανεπαρκής εκπροσώπηση στα ΠΣΕΚ εκπροσώπων της επιχειρηματικής κοινότητας.
- Μη αποτελεσματική λειτουργία των ΠΣΕΚ, με ελάχιστες εξαιρέσεις σε συγκεκριμένες περιφέρειες.
- Μία περιφέρεια δεν προχώρησε την διαδικασία ορισμού ΠΣΕΚ.
- Μη επαρκής εκπροσώπηση της κοινωνίας των πολιτών στον μηχανισμό επιχειρηματικής ανακάλυψης.
- Αδυναμία αποτελεσματικής λειτουργίας του περιφερειακού συστήματος διακυβέρνησης των στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Αδύναμη σύνδεση του επιπέδου σχεδιασμού και υλοποίησης των περιφερειακών στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.

⁵ Πρόταση της ΓΓΕΤ για τον τομέα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 1 «Μια εξυπνότερη Ευρώπη — καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός» στο πλαίσιο της 1^{ης} Εγκυκλίου για το «Σχεδιασμό του νέου Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης: ΕΣΠΑ 2021-2027 στο πλαίσιο του αναπτυξιακού προγραμματισμού» (Metaxas, 2017).

2.3.Ο Στόχος Πολιτικής 1 «Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού»

Αναφορικά με την προγραμματική περίοδο 2021-2027, βάσει των προτάσεων Κανονισμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης αφορούν στο **Στόχο Πολιτικής 1 «Μια εξυπνότερη Ευρώπη — καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός»**, ο οποίος περιλαμβάνει τέσσερις (4) ειδικούς στόχους στους οποίους «ακουμπάει» μια στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης⁶.

Διάγραμμα 2.1 Οι ειδικοί στόχοι του Στόχου Πολιτικής 1 «Μια εξυπνότερη Ευρώπη — καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός»

Επιπρόσθετα, στη νέα προγραμματική περίοδο, οι «αναγκαίοι πρόσφοροι όροι»⁷ θα συνεχίσουν την ίδια προσέγγιση των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων που θεσπίστηκαν για την περίοδο χρηματοδότησης 2014-2020 αποτελώντας κατ' ουσία το απαραίτητο πλαίσιο (θεσμικό ή στρατηγικό), σύμφωνα με το οποίο θα υλοποιούνται οι αντίστοιχες δράσεις. Αυτοί⁸ όμως θα είναι λιγότεροι, πιο εστιασμένοι στους στόχους του σχετικού Ταμείου και — σε αντίθεση με την περίοδο 2014-2020 — **θα ελέγχεται η εφαρμογή τους καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου. Κάθε αναγκαίος πρόσφορος όρος θα συνδέεται με ειδικό στόχο** και θα πρέπει να είναι αυτόματα εφαρμόσιμος όταν ο ειδικός στόχος επιλέγεται για στήριξη. **Ένας αναγκαίος πρόσφορος όρος πληρείται όταν συντρέχουν όλα τα σχετικά κριτήρια.** Ως εκ τούτου, η εκπλήρωση των επιμέρους απαιτήσεων αποτελεί ευθύνη των καθ' ύλην αρμοδίων υπουργείων και σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις των περιφερειών.

Ο αναγκαίος πρόσφορος όρος ο οποίος αφορά στη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης είναι η **«ορθή διακυβέρνηση της εθνικής ή περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης»**, για τον οποίο προβλέπεται η πλήρωση επτά (7) κριτηρίων⁹.

1. Επικαιροποιημένη ανάλυση των εμποδίων που υφίστανται για τη διάδοση της καινοτομίας,

⁶ European Commission, DG Regional and Urban Policy, Unit G1, (2019), “Towards RIS3 2.0: enabling conditions”

⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/MEMO_18_3866

⁸ https://www.espa.gr/el/Documents/2127/Protasi_Kanonismou_Koinon_Diataxeon_29-05-2018%20EL.pdf

⁹ Παράρτημα της Πρότασης Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, COM(2018) 375 final 29.5.2018, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων

2. Ύπαρξη αρμόδιου περιφερειακού / εθνικού οργανισμού ή φορέα που είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης
3. Εργαλεία παρακολούθησης και αξιολόγησης για τη μέτρηση των επιδόσεων ως προς την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής
4. Λειτουργία της συνεργασίας των stakeholders (διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης)
5. Αναγκαίες δράσεις για τη βελτίωση των εθνικών ή περιφερειακών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας, όπου απαιτείται
6. Δράσεις για την υποστήριξη της βιομηχανικής μετάβασης, όπου απαιτείται
7. Μέτρα για τη διεθνοποίηση

Όπως προαναφερθηκε, στη νέα προγραμματική περίοδο (European Union, 2019), η εκπλήρωση του νέου αναγκαίου πρόσφορου όρου που σχετίζεται με την έξυπνη εξειδίκευση δεν θα είναι πλέον μια on-off διαδικασία που θα εκτελείται στην αρχή, αλλά θα παρακολουθείται η εφαρμογή του καθ' όλη τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, γεγονός το οποίο αποτελεί σημαντική πρόσκληση για τον ορθό σχεδιασμό του συστήματος διακυβέρνησης μιας στρατηγικής και ενός αποτελεσματικού συστήματος παρακολούθησης της εφαρμογής της. Επιπλέον, ο σκοπός της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης θα είναι πιο ευρύς και θα καλύπτει εκτός από την **έρευνα και την καινοτομία, την υποστήριξη των ΜΜΕ για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους, τον ψηφιακό μετασχηματισμό** των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη των **δεξιοτήτων** για τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης. Έτσι, το διευρυμένο πεδίο εφαρμογής μιας Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, περιλαμβάνει νέα κριτήρια εκπλήρωσης και επιτρέπει την αξιολόγηση των σημείων συμφόρησης (bottlenecks) για τη διάδοση της καινοτομίας, δράσεις για τη βιομηχανική μετάβαση, μέτρα για τη διεθνοποίηση και δράσεις για τη βελτίωση των συστημάτων έρευνας και καινοτομίας.

Στο νέο **σύστημα διακυβέρνησης** λοιπόν, **κεντρικό ρόλο** θα πρέπει να έχουν οι φορείς της δημόσιας διοίκησης που είναι αρμόδιοι για την **έρευνα και καινοτομία, τη βιομηχανία, τον ψηφιακό μετασχηματισμό** και την **ανάπτυξη δεξιοτήτων**, σε αντιστοιχία με τους ειδικούς στόχους του Στόχου Πολιτικής 1. Από κοινού και σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, οι φορείς αυτοί θα διαμορφώσουν το πλαίσιο για τη σύζευξη του συστήματος έρευνας και καινοτομίας με το παραγωγικό σύστημα, ώστε να ενισχυθεί η καινοτόμος επιχειρηματικότητα, να αξιοποιηθούν οικονομικά τα αποτελέσματα της έρευνας, με παράλληλη ενσωμάτωση των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις (στηρίζοντας έτσι την τεχνολογική προσαρμογή των επιχειρήσεων) και μηχανισμών εκπαίδευσης και κατάρτισης για την επανειδίκευση και αναβάθμιση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού των επιχειρήσεων (στηρίζοντας έτσι την προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού ώστε να ανταποκριθεί στον μετασχηματισμό των επιχειρήσεων).

Βάσει των ανωτέρω, η διακυβέρνηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της περιόδου 2021-2027, ο σχεδιασμός και η παρακολούθηση/αξιολόγησή της, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τέσσερις συνιστώσες, οι οποίες αφορούν στα εξής:

1. Έρευνα και καινοτομία
2. Καινοτόμος Επιχειρηματικότητα /Βιομηχανική μετάβαση
3. Ψηφιακός μετασχηματισμός
4. Ανάπτυξη δεξιοτήτων

3. Προτάσεις βελτίωσης του συστήματος Διακυβέρνησης για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027

Η διακυβέρνηση είναι αναμφισβήτητα το πρώτο και σημαντικότερο στοιχείο για τον σωστό καταρχήν σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, αλλά και για την επιτυχημένη ολοκλήρωση των δράσεων της. Ειδικότερα, μια πολύπλοκη διακυβέρνηση με ασαφή όρια αρμοδιοτήτων ή με επικαλύψεις ή με έλλειψη συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων μπορεί να οδηγήσει σε αποτυχία ακόμη και μια εξαιρετικά σχεδιασμένη στρατηγική.

Στην έννοια της διακυβέρνησης περιλαμβάνεται όχι μόνο η διαδικασία για την ολοκλήρωση του σχεδιασμού των αποφάσεων στρατηγικής και των αποφάσεων για τον τρόπο υλοποίησης της, αλλά και η υλοποίηση, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της εφαρμογής της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

- **Σχεδιασμός και αποφάσεις:** Όλες οι διαδικασίες και οι φορείς οι οποίοι γνωμοδοτούν και αποφασίζουν.
- **Υλοποίηση:** Όλες οι διαδικασίες και οι φορείς που υλοποιούν – μετατρέπουν τις αποφάσεις σε δράσεις / έργα - Προκηρύξεις, Αξιολογήσεις, Αναθέσεις συμβάσεων.
- **Παρακολούθηση:** Όλες οι διαδικασίες και οι φορείς που παρακολουθούν την εξέλιξη των έργων, συγκεντρώνουν και επεξεργάζονται στοιχεία προόδου υλοποίησης, κ.λπ.
- **Αξιολόγηση:** Όλες οι διαδικασίες και οι φορείς που αξιολογούν και εισηγούνται αναπροσαρμογές.

Παράλληλα, η **διακυβέρνηση της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης** αποτελεί ένα διακριτό στοιχείο, όμως ταυτόχρονα, σχετίζεται άμεσα και με τις παραπάνω παραμέτρους. Η ποιότητα της διακυβέρνησης, άλλωστε, αποτελεί προϋπόθεση μιας επιτυχημένης διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης (Marinelli, Bertamino, & Fernandez, 2019, σ. 5).

3.1. Προτεινόμενο σύστημα Διακυβέρνησης

Για τη μεγιστοποίηση των ωφελειών του συστήματος διακυβέρνησης και την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027, είναι απαραίτητος ο προκαθορισμός συγκεκριμένων ρόλων των εμπλεκόμενων στο σύστημα.

Για τη διαμόρφωση της πρότασης (ανα)σχεδιασμού του συστήματος διακυβέρνησης, λαμβάνονται υπόψη οι εξής βασικές αρχές, οι οποίες βασίζονται σε σχετικές παρουσιάσεις και μονογραφίες (Gerussi, 2020; Marinelli, Bertamino, & Fernandez, 2019, κ.ά.):

- Καθορισμός των φορέων που εμπλέκονται στη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027, λαμβάνοντας υπόψη το Στόχο Πολιτικής 1 και τους επιμέρους ειδικούς στόχους, όπως αυτοί έχουν τεθεί για τη νέα προγραμματική περίοδο
- Καθορισμός συγκεκριμένων ρόλων των εμπλεκόμενων στο σύστημα διακυβέρνησης και σαφής κατανομή αυτών στα επίπεδα διακυβέρνησης (αποφασιστικό-επιτελικό-εκτελεστικό επίπεδο), στο πλαίσιο μιας προσέγγισης πολύ-συμμετοχικής (multi-layer) διακυβέρνησης.
- Διασφάλιση της ενεργού συμμετοχής εκπροσώπων όλων των εμπλεκόμενων στο σύστημα διακυβέρνησης.
- Αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των εμπλεκόμενων και ιδίως μεταξύ των φορέων της κεντρικής και της περιφερειακής διοίκησης, στο πλαίσιο μιας προσέγγισης πολύ-επίπεδης (multi-level) διακυβέρνησης.
- Εκπροσώπηση της τετραπλής έλικας, μέσω της συμμετοχής των εμπλεκόμενων φορέων στο σύστημα διακυβέρνησης.

- Σαφής ιεραρχία στην τελική απόφαση σχεδιασμού.
- Σαφής θεσμοθετημένη συνεργασία των φορέων σχεδιασμού και παρακολούθησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Σημειώνεται ότι τα προτεινόμενα όργανα που θα συμμετέχουν στο σύστημα διακυβέρνησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027, έχουν καταταχθεί σε τέσσερα (4) επίπεδα (layers), βάσει του θεσμικού τους ρόλου, της σύνθεσής τους, καθώς και των αρμοδιοτήτων τους.

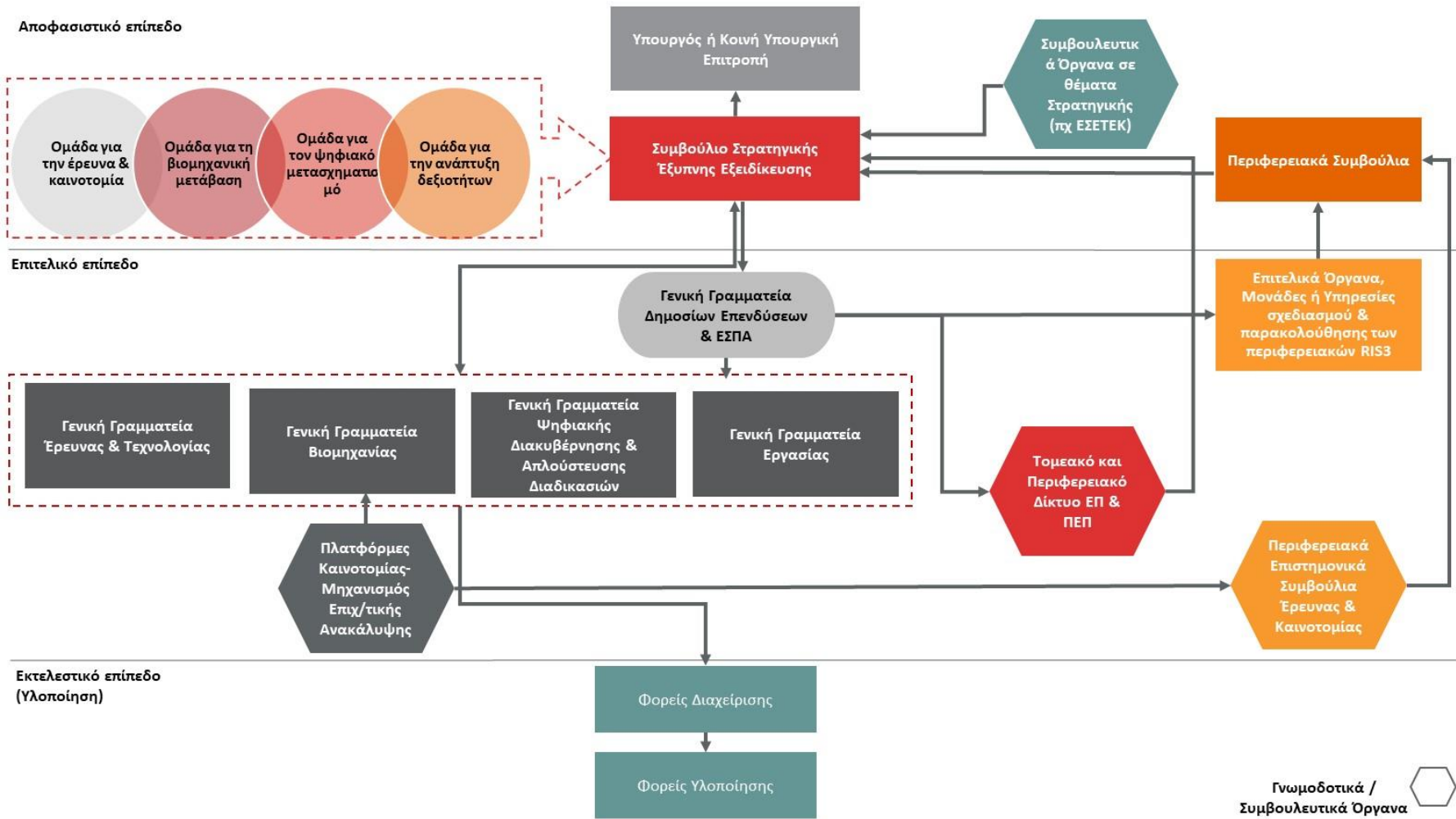
Διάγραμμα 3.1 Επίπεδα συστήματος διακυβέρνησης

Στα διαγράμματα που ακολουθούν, παρουσιάζονται οι εμπλεκόμενοι φορείς στη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027 (Διάγραμμα 3.2), καθώς και το προτεινόμενο σύστημα διακυβέρνησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027 (Διάγραμμα 3.3), ενώ στη συνέχεια περιγράφονται οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων στη διαμόρφωση, υλοποίηση και παρακολούθηση της εν λόγω Στρατηγικής.

Υπενθυμίζεται ότι βασικό κριτήριο για τον προσδιορισμό των εμπλεκόμενων και το σχεδιασμό του συστήματος διακυβέρνησης αποτελεί η ενσωμάτωση των τεσσάρων συνιστωσών (1. Έρευνα και καινοτομία, 2. Καινοτόμος Επιχειρηματικότητα /Βιομηχανική μετάβαση, 3. Ψηφιακός μετασχηματισμός, 4. Ανάπτυξη δεξιοτήτων) στη Στρατηγική της Έξυπνης Εξειδίκευσης, όπως προβλέπεται σχετικά για την προγραμματική περίοδο 2021-2027.

Διάγραμμα 3.2 Εμπλεκόμενοι φορείς στη Στρατηγική της Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027

Διάγραμμα 3.3 Σύστημα διακυβέρνησης της Στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027

3.2. Όργανα και Ρόλοι

3.2.1. Αποφασιστικό επίπεδο

Συμβούλιο Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΣΕΕ)

Κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, το ΣΕΕ¹⁰ συνεχίζει να διατηρεί την αρμοδιότητα της εισήγησης, έγκρισης, παρακολούθησης και αναθεώρησης της στρατηγικής RIS3.

Προτείνεται η διατήρηση του ΣΕΕ στο οποίο πρέπει να μετέχουν εκπρόσωποι των εμπλεκόμενων υπουργείων και εκπρόσωπος από την Ένωση Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝΠΕ), καθώς η ΕΝΠΕ αποτελεί τον αρμόδιο φορέα για την οργανωμένη συνεργασία, προαγωγή και εκπροσώπηση των περιφερειών της χώρας. Το ΣΕΕ θα συντονίζεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων και θα λειτουργεί υπό την προεδρία του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Επίσης, αναγκαία κρίνεται η ενίσχυση του ρόλου του ΣΕΕ, υπό την έννοια της ενεργού συμμετοχής του σε όλα τα στάδια της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, δηλ. του σχεδιασμού, της παρακολούθησης και αξιολόγησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, καθώς κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο ρόλος του ΣΕΕ είχε περιοριστεί στην έγκριση της εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Σημειώνεται ότι, η επέκταση του ρόλου του ΣΕΕ δεν εξυπηρετεί μόνο λειτουργικούς σκοπούς, αλλά απορρέει και από την υποχρέωση ελέγχου της εφαρμογής των πρόσφορων όρων καθ' όλη τη διάρκεια της νέας προγραμματικής περιόδου.

Στην κατεύθυνση της ενεργού συμμετοχής των διάφορων εκπροσώπων στο ΣΕΕ, αλλά και του ευρύτερου σκοπού που θα έχει η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, όπου θα καλύπτει εκτός από την **έρευνα και την καινοτομία**, την **υποστήριξη των ΜΜΕ** για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους, τον **ψηφιακό μετασχηματισμό** των επιχειρήσεων και την **ανάπτυξη των δεξιοτήτων** του ανθρώπινου δυναμικού για τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, προτείνεται η δημιουργία τεσσάρων (4) θεματικών ομάδων εργασίας, στις οποίες προτείνεται να συμμετέχουν εκπρόσωποι των συναρμόδιων Υπουργείων, καθώς και εμπειρογνώμονες:

1. **Ομάδα για την έρευνα και την καινοτομία**, για θέματα που αφορούν στην ΕΤΑΚ.
2. **Ομάδα για τη βιομηχανική μετάβαση**, για θέματα που σχετίζονται με τον παραγωγικό ιστό της χώρας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
3. **Ομάδα για τον ψηφιακό μετασχηματισμό**, για θέματα που αφορούν στην τεχνολογική προσαρμογή των επιχειρήσεων.
4. **Ομάδα για την ανάπτυξη δεξιοτήτων**, για θέματα που αφορούν στην προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού, ώστε να ανταποκριθεί στον μετασχηματισμό των επιχειρήσεων.

Οι ομάδες αυτές θα συνεισφέρουν σε όλα τα στάδια της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, δηλ. στο σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση, κατά το μέρος που αφορά στην κάθε μία από αυτές (πχ. για τον τομέα της ΕΤΑΚ, η ομάδα για την έρευνα και την καινοτομία), παρέχοντας οδηγίες και κατευθύνσεις σε διάφορα θέματα που αφορούν στους επιμέρους τομείς της Στρατηγικής και κάνοντας εισηγήσεις για θέματα, όπως η έγκριση του κειμένου της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, η αναπροσαρμογή/αναθεώρηση της Στρατηγικής μετά από τη μελέτη των στοιχείων παρακολούθησης και αξιολόγησης, ο σχεδιασμός του συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης, κ.λπ. Η λειτουργία των ομάδων αυτών θα συμβάλλει στη διασφάλιση του ορθού και ολοκληρωμένου σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, καθώς και της αποτελεσματικής παρακολούθησής της, αλλά και της συνεχούς εμπλοκής / συμμετοχής όλων των σχετικών φορέων / εμπλεκόμενων στη διαδικασία σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Η σύνθεση και η στελέχωση των εν λόγω ομάδων θα γίνει με απόφαση των τεσσάρων επιτελικών οργάνων του συστήματος διακυβέρνησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, δηλαδή της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας, της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας, της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Απλούστευσης Διαδικασιών, της Γενικής Γραμματείας Εργασίας.

Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται η ολοκληρωμένη κάλυψη όλων των θεμάτων που αφορούν στη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, ο αποτελεσματικός συντονισμός των φορέων/οργάνων που σχεδιάζουν

¹⁰ ΚΥΑ 79708/ΕΥΣΣΑ 1777/28.07.2015, «Συμβούλιο Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2014-2020».

και παρακολουθούν τις Στρατηγικές (εθνική και περιφερειακές) Έξυπνης Εξειδίκευσης, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται και η «ιδιοκτησία» (ownership) των θεμάτων μέσα στο ΣΕΕ.

Περιφερειακά Συμβούλια

Τα Περιφερειακά Συμβούλια αποτελούν αποφασιστικό όργανο των περιφερειών, που στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων, η έγκριση και παρακολούθηση αναπτυξιακών προγραμμάτων και ως εκ τούτου, και της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Συνεπώς, ο ρόλος που έχουν είναι σαφώς προσδιορισμένος και ισχύει και για τη νέα Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, διατηρώντας την αρμοδιότητα της έγκρισης του κειμένου της περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης – μετά από εισήγηση του σχετικού αρμόδιου οργάνου της Περιφέρειας – καθώς και της έγκρισης της αναθεώρησης αυτού (ενν. του κειμένου). Επίσης, τα Περιφερειακά Συμβούλια διατηρούν τον θεσμικό τους ρόλο ως προς την επιλογή των μελών των Περιφερειακών Επιστημονικών Συμβουλίων Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ).

3.2.2. Συμβουλευτικά / Γνωμοδοτικά Όργανα

Συμβουλευτικά Όργανα σε θέματα Στρατηγικής

Προτείνεται η συμμετοχή συμβουλευτικών/γνωμοδοτικών οργάνων, τα οποία θα παρέχουν συμβουλευτική υποστήριξη προς το ΣΕΕ σε θέματα Στρατηγικής που συνδέονται με τους τέσσερις τομείς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (έρευνα και καινοτομία, υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, ψηφιακός μετασχηματισμός, ανάπτυξη δεξιοτήτων). Αναφορικά με τον τομέα της ΕΤΑΚ, προτείνεται η **συμμετοχή του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας¹¹ (ΕΣΕΤΕΚ)**, καθώς αποτελεί το ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο της πολιτείας σε ό,τι αφορά στη χάραξη Εθνικής Στρατηγικής για την Έρευνα, την Τεχνολογία και την Ανάπτυξη της Καινοτομίας (ΕΣΕΤΑΚ).

Πλατφόρμες Καινοτομίας-Μηχανισμός Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Ο ρόλος των πλατφορμών καινοτομίας διατηρείται όπως ισχύει στην προγραμματική περίοδο 2014-2020. Οι πλατφόρμες καινοτομίας, αποτελούν τους βασικούς πυρήνες της διαβούλευσης σε εθνικό επίπεδο για την εφαρμογή της διαδικασίας της επιχειρηματικής ανακάλυψης με στόχο την περαιτέρω εξειδίκευση των τομέων προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, την ανάδειξη των κρίσιμων ερευνητικών πεδίων/τεχνολογιών (niches) που πρέπει να περιληφθούν στη στρατηγική και την ανάδειξη των πιθανών συνεργειών και αλυσίδων αξίας μεταξύ των τομέων εξειδίκευσης.

Προτείνεται η θεσμοθετημένη μόνιμη σύσταση και λειτουργία των οργάνων διοίκησης των πλατφορμών καινοτομίας – χωρίς να απαιτείται η έκδοση απόφασης του Γενικού Γραμματέα Έρευνας & Τεχνολογίας σε κάθε προγραμματική περίοδο – και η διασφάλιση της συμμετοχής εκπροσώπων του τετραπλού έλικα (επιχειρηματικός τομέας, δημόσιος τομέας, ερευνητικά/ ακαδημαϊκά κέντρα και ιδίως οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών). Με τον όρο μόνιμη Επίσης, καθώς στη νέα προγραμματική περίοδο ο σκοπός της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης θα είναι πιο ευρύς και θα καλύπτει την **έρευνα και την καινοτομία, την υποστήριξη των ΜΜΕ** για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους, τον **ψηφιακό μετασχηματισμό** και την **ανάπτυξη δεξιοτήτων** του ανθρώπινου δυναμικού για τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, προτείνεται οι υφιστάμενες πλατφόρμες να αξιοποιηθούν, εκτός από τα θέματα της ΕΤΑΚ και για τα θέματα της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, της ψηφιακής ανάπτυξης των επιχειρήσεων και της ανάπτυξης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού. Ο τρόπος με τον οποίο θα επίτευχθεί αυτό, θα προσδιοριστεί με συνεργασία των αρμόδιων εμπλεκόμενων μερών (ιδίως της ΓΓΕΤ, της ΓΓΒ και του ΥΨΔ), όμως σε κάθε περίπτωση δύναται να περιλαμβάνει από τη λειτουργία ενός φόρουμ για ανταλλαγή απόψεων και ιδεών (στο πλαίσιο αυτό, τον συγκεκριμένο ρόλο δύναται να έχει μία πλατφόρμα ή ακόμη και το δίκτυο που αναφέρεται στην συνέχεια) έως τη συγκρότηση μιας συμβουλευτικής ομάδας. Τα παραδείγματα που υπάρχουν στη βιβλιογραφία είναι ποικίλα, και δεν συνηγορούν προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση, παρά μόνο τονίζεται ως γενική επιδίωξη η λειτουργικότητα και η συμβατότητα με το διοικητικό πλαίσιο της κάθε χώρας (Marinelli, Bertamino, & Fernandez, 2019).

¹¹ Ν. 4310/2014, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4386/2016 και το Ν. 4635/2019

Τομεακό και Περιφερειακό Δίκτυο ΕΠ και ΠΕΠ για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης

Το εν λόγω Δίκτυο, βάσει των αρμοδιοτήτων του, όπως αυτές περιγράφονται στη σχετική απόφαση σύστασής του¹², έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και αφορά α) στη λειτουργία ενός συστήματος συνεχούς εποπτείας και καθοδήγησης της εφαρμογής της RIS3 σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, β) στην παρακολούθηση και συντονισμό της εθνικής και των περιφερειακών στρατηγικών RIS3, και γ) στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας, τη μεταφορά γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών σχετικά με ζητήματα έξυπνης εξειδίκευσης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Προτείνεται, για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας του Δικτύου και την άρτια άσκηση του συνόλου των αρμοδιοτήτων του, η σύγκλιση του Δικτύου τουλάχιστον 2 φορές ετησίως, η προετοιμασία πρακτικών και η προετοιμασία και υποβολή εισηγήσεων στο ανώτατο αποφασιστικό όργανο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΣΕΕ), αναφορικά με τα θέματα που προέκυψαν. Η αρμοδιότητα της υποβολής εισηγήσεων θα πρέπει να αποτελεί **θεσμοθετημένη αρμοδιότητα** του Δικτύου. Επιπλέον, σημαντική κρίνεται στις συνεδριάσεις του Δικτύου, η συμμετοχή εκπροσώπων από τον τετραπλό έλικα για την επίτευξη της αντιπροσώπευσης όλων των απαραίτητων εμπλεκόμενων μερών τα οποία συμβάλλουν στο σχεδιασμό, παρακολούθηση και αναθεώρηση των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης. Επιπρόσθετα, επιθυμητή είναι και η συμμετοχή του Joint Research Centre (JRC) στις συνεδριάσεις του Δικτύου, καθώς θα μπορούσε να συμβάλει σε θέματα της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης με την τεχνογνωσία και εμπειρία που διαθέτει στα πεδία των ευρωπαϊκών πολιτικών και την επιστημονική υποστήριξη αυτών, της ανάπτυξης και χρήσης καινοτόμων εργαλείων στο σχεδιασμό και εφαρμογή πολιτικών, κ.λπ. Ακόμη, με τον τρόπο αυτό θα ενισχυθεί περισσότερο η προοπτική ανάπτυξης διεθνών συνεργασιών, πέραν των διαπεριφερειακών, που είναι εξίσου χρήσιμες και απαραίτητες (Gerussi, 2020; European Commission, 2012).

Περιφερειακά Επιστημονικά Συμβούλια Έρευνας & Καινοτομίας (ΠΣΕΚ)

Τα ΠΣΕΚ αποτελούν θεσμοθετημένα όργανα των περιφερειών καθώς συγκροτούνται με απόφαση του περιφερειάρχη και λειτουργούν ως όργανα υποστήριξης των αναπτυξιακών δράσεων και υλοποίησης της ΕΣΕΤΑΚ.

Προτείνεται, ο εξορθολογισμός του ρόλου και της σύνθεσης των ΠΣΕΚ, ενέργεια η οποία θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί και στο πλαίσιο νομοθετικής παρέμβασης, καθώς στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο (Ν. 4310/2014 και Ν. 4386/2016) ο ρόλος και οι αρμοδιότητες των ΠΣΕΚ δεν περιγράφονται επαρκώς αναλυτικά, ενώ είναι απαραίτητη και η αλλαγή της σύνθεσής τους.

Ειδικότερα, είναι αναγκαίος ο σαφής προσδιορισμός του ρόλου των ΠΣΕΚ σε όλα τα στάδια της περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, δηλ. στο σχεδιασμό, στην υλοποίηση και στην παρακολούθηση / αξιολόγηση της εν λόγω Στρατηγικής, καθώς και η αναλυτική περιγραφή των ενεργειών που θα υλοποιεί και η υποστήριξη που παρέχει, ιδιαίτερα στο πλαίσιο του ευρύτερου σκοπού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στη νέα προγραμματική περίοδο η οποία θα καλύπτει εκτός από την έρευνα και την καινοτομία, την υποστήριξη των ΜΜΕ για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους, τον ψηφιακό μετασχηματισμό της βιομηχανίας και την ανάπτυξη των ανθρώπινων δεξιοτήτων για τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης. Παράλληλα, είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί και η εμπλοκή των ΠΣΕΚ **στο σύστημα διακυβέρνησης** των περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, ώστε να καταστεί **σαφής ο ρόλος τους και να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή συμβολή τους στα διάφορα στάδια των εν λόγω Στρατηγικών, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της Περιφέρειας.**

Όσον αφορά στη σύνθεση των ΠΣΕΚ, προτείνεται να περιλαμβάνεται η **εκπροσώπηση του τετραπλού έλικα**, ώστε μέσα από την επαρκή αντιπροσώπευση όλων των εμπλεκόμενων μερών να διασφαλίζεται ο ορθός σχεδιασμός των στρατηγικών και η ορθή λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με την περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Επιπρόσθετα, λαμβάνοντας υπόψη τον ευρύτερο σκοπό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στη νέα προγραμματική περίοδο κρίνεται απαραίτητη η **συμμετοχή στα ΠΣΕΚ, εκπροσώπων που κατέχουν ειδικές γνώσεις, εμπειρία και τεχνογνωσία σε όλα τα πεδία που αυτή θα καλύπτει και όπως έχουν αναφερθεί προηγουμένως, ανωτέρω, με σκοπό την επίτευξη της ουσιαστικής διασύνδεσης της ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας της**

¹² Υ.Α. 129711/ΕΥΣΣΑ 2664 (ΦΕΚ Β' 249/10.02.2016), «Σύσταση και συγκρότηση Δικτύου Συντονισμού για την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης»

Περιφέρειας, την κινητοποίηση των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη της Περιφέρειας, με γνώμονα την καινοτομία και τις ειδικότερες ανάγκες της Περιφέρειας.

3.2.3. Επιτελικό επίπεδο

Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης-ΕΥΣΣΑ (Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων & ΕΣΠΑ (ΓΓΔΕ & ΕΣΠΑ))

Οι αρμοδιότητες της ΕΥΣΣΑ η οποία αποτελεί υπηρεσία της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ (ΓΓΔΕ & ΕΣΠΑ), όσον αφορά στη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης – βάσει της σχετικής υπουργικής απόφασης¹³ – περιλαμβάνουν το συντονισμό και παρακολούθηση των θεμάτων που άπτονται των Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση και ειδικότερα:

- α) τον συντονισμό του Θεματικού Δικτύου Έξυπνης Εξειδίκευσης, αλλά και τη συμμετοχή της στη λειτουργία αυτού,
- β) τον συντονισμό και παρακολούθηση της διαμόρφωσης των στρατηγικών επιλογών,
- γ) τον σχεδιασμό και τη διακυβέρνηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης,
- δ) την υποστήριξη του αρμόδιου Υπουργού στον συντονισμό της Διυπουργικής Επιτροπής για την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης,
- ε) τον συντονισμό όλων των αρμόδιων φορέων για τη συνάφεια μεταξύ της Εθνικής και των αντίστοιχων Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης και τη σύνδεση τους με το ΕΣΠΑ 2014–2020,
- στ) τη διαδικασία αξιολόγησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης,
- ζ) τον προσδιορισμό ενός συνεκτικού μείγματος πολιτικής, οδικών χαρτών και σχεδίου δράσης,
- η) την ολοκλήρωση των μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης,
- θ) την παρακολούθηση (σε επιτελικό επίπεδο) της υλοποίησης της εθνικής και των περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθώς και το γεγονός ότι κύρια πηγή χρηματοδότησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης αποτελεί το ΕΣΠΑ, η ΕΥΣΣΑ θα συνεχίσει να ασκεί τις θεσμικές αρμοδιότητές της ως προς τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης και στη νέα προγραμματική περίοδο.

Η ΕΥΣΣΑ έχει συντονιστικό, καθοδηγητικό, συμβουλευτικό και υποστηρικτικό ρόλο στα ανωτέρω θέματα προς τα επιτελικά όργανα του συστήματος διακυβέρνησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, δηλ. προς τις **τέσσερις Γενικές Γραμματείες**, αλλά και τα όργανα σχεδιασμού και παρακολούθησης-αξιολόγησης των περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης. Η πράξη (Marinelli, Bertamino, & Fernandez, 2019, σ. 17) έχει δείξει ότι η τυποποίηση ενισχύει την ανθεκτικότητα των συστημάτων διακυβέρνησης της RIS3. Έτσι, όπως αναφέρθηκε, αναζητείται ένας τρόπος **τυποποίησης** των ρόλων και των αρμοδιοτήτων, αλλά και της μεταξύ τους διάδρασης.

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ)

Η ΓΓΕΤ, ως προς τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, αποτελεί το **όργανο επιτελικού σχεδιασμού** της εν λόγω Στρατηγικής, στο πλαίσιο της χάραξης και υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Έρευνα Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία (ΕΣΕΤΑΚ), έχει την ευθύνη για την υλοποίηση μελετών τεκμηρίωσης, ερευνών πεδίου, διαδικασιών διαβούλευσης με την επιχειρηματική και ερευνητική κοινότητα, τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα υπουργεία και τις περιφέρειες της χώρας, καθώς και μελετών αποτίμησης των δράσεων από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, όπου απαιτείται, σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο. Υπό το πρίσμα της διεύρυνσης των θεματικών πεδίων/ειδικών στόχων, που συνιστούν τον Στόχο Πολιτικής 1 της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027, η ΓΓΕΤ διατηρεί την αρμοδιότητα του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στο μέρος εκείνο που αφορά στην ΕΤΑΚ, ενώ συνεργάζεται με τους φορείς, που είναι καθ' ύλην αρμόδιοι για ορισμένα από τα νέα πεδία (όπως του ψηφιακού μετασχηματισμού), και ειδικότερα με την ΓΓΒ, το ΥΨΔ, το Υπ.

¹³ ΥΑ. 69136/ΕΥΘΥ627 (2) Αναδιάρθρωση της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης του άρθρου 15 παρ. 1 του Ν. 4314/2014 και αντικατάσταση της υπ' αριθ. 35257/17.10.2001 κοινής υπουργικής απόφασης (ΦΕΚ Β' /1352), όπως ισχύει (https://www.espa.gr/elibrary/KYA_EAS_FEK_1451_%2010072015.pdf)

Εργασίας. Η **πρόταση** της συνεργασίας στο πλαίσιο των ομάδων εργασίας, υπό την αιγίδα της ΕΥΣΣΑ διευκολύνει την ανταλλαγή απόψεων με ένα τυποποιημένο και θεσμικό τρόπο.

Επίσης, η ΓΓΕΤ υλοποιεί τη **διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης**, η οποία αποτελεί βασικό εργαλείο σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Η διαδικασία υλοποιείται μέσα από οργανωμένες διαδικασίες τόσο με φυσική παρουσία, εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες, όσο και σε ηλεκτρονικό περιβάλλον. Ειδικότερα, η ΓΓΕΤ έχει συστήσει και οργανώσει ισάριθμες με τους τομείς προτεραιότητας της τρέχουσας εθνικής RIS3 συμβουλευτικές ομάδες και πλατφόρμες καινοτομίας και έχει εξειδικεύσει τις προτεραιότητες αυτές σε συγκεκριμένα επενδυτικά πεδία (niches). Όσον αφορά στην επιχειρηματική ανακάλυψη, **προτείνεται**, πέραν της ΓΓΒ, του Υπ. Ψηφιακής Διακυβέρνησης και του Υπ. Εργασίας, η συνεργασία να συμπεριλάβει και άλλους φορείς της κεντρικής διοίκησης, σχετικούς με τους τομείς προτεραιότητας της εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Είναι σημαντικός ο ορισμός και η ενεργοποίηση των Επιστημονικών Συνδέσμων των Υπουργείων, όπως προσδιορίζονται στο Άρθρο 9 του Ν. 4310/2014, όπως ισχύει. Δυνητικά, τα στελέχη των αρμόδιων υπουργείων ή γενικών γραμματειών που είναι περισσότερο συναφή με ορισμένες προτεραιότητες, θα μπορούσαν να αναλάβουν ακόμη και συντονιστικό ρόλο στις αντίστοιχες συμβουλευτικές ομάδες, εφόσον συνδυάζουν την τομεακή γνώση με τη γνώση των θεμάτων έρευνας και καινοτομίας.

Ακόμη, η ΓΓΕΤ, **παρακολουθεί** συστηματικά και οργανωμένα την υλοποίηση της εθνικής RIS3 (βλ., 3.3). Παράλληλα, αναγνωρίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως ένας¹⁴ από τους εν δυνάμει φορείς ενεργοποίησης (enabler) (Martí, Marinelli, Plaud, Quinquilla, & Massucci, 2020) ενός αναβαθμισμένου και περισσότερο ευφυούς συστήματος παρακολούθησης της Έξυπνης Εξειδίκευσης, που θα στηρίζεται στα ανοικτά δεδομένα (Open Data), την ανοικτή επιστήμη (Open Science) και την ανοικτή καινοτομία (Open Innovation). Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η θεσμοθετημένη αρμοδιότητα της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης από τη ΓΓΕΤ (με εισηγητικό ρόλο προς το ΣΕΕ) κατά το κομμάτι που αφορά στην ΕΤΑΚ, καθώς και της παροχής κατευθύνσεων προς τα «Όργανα μονάδες ή υπηρεσίες σχεδιασμού και παρακολούθησης-αξιολόγησης των περιφερειακών RIS3» για τη διασφάλιση της εναρμόνισης των περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης με την εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης αναφορικά με την ΕΤΑΚ.

Όργανα μονάδες ή υπηρεσίες σχεδιασμού και παρακολούθησης-αξιολόγησης των περιφερειακών RIS3

Ο ρόλος των εν λόγω οργάνων διατηρείται όπως ισχύει στην προγραμματική περίοδο 2014-2020 που αφορά σε Υπηρεσία της Περιφέρειας (είτε συστήνοντας την εξαρχής, είτε αναθέτοντας τις σχετικές αρμοδιότητες σε υφιστάμενη υπηρεσία), η οποία θα έχει τη συνολική ευθύνη σχεδιασμού και παρακολούθησης της υλοποίησης της περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Στο έργο της εν λόγω Υπηρεσίας περιλαμβάνεται τόσο η παρακολούθηση της προόδου υλοποίησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, όσο και η υποστήριξη των φορέων διαχείρισης των δράσεων της στρατηγικής κατά το στάδιο της προκήρυξης και η συνεργασία με τους ίδιους κατά το στάδιο υλοποίησης των δράσεων, καθώς και η υποβολή εισηγήσεων προς τον Περιφερειάρχη για τη διαμόρφωση ή/και για τυχόν αλλαγές ή την αναθεώρηση της περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

3.2.4. Εκτελεστικό Επίπεδο (υλοποίηση)

Φορείς Διαχείρισης

Δεν υφίστανται διαφοροποιήσεις σε σχέση με τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Περιλαμβάνονται οι Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Τομεακών και Περιφερειακών), οι Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, εθνικά σημεία επαφής Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, κλπ.

Φορείς Υλοποίησης

Δεν υφίστανται διαφοροποιήσεις σε σχέση με τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Περιλαμβάνονται οι εμπλεκόμενοι στην υλοποίηση των δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ερευνητικοί φορείς, επιχειρήσεις, κλπ).

¹⁴ Οι άλλοι τρεις είναι η Εθνική Αρχή Συντονισμού, το ΕΚΤ και η ΑΑΔΕ.

3.3. Προτεινόμενος μηχανισμός παρακολούθησης

Η παρακολούθηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τη συλλογή και την επεξεργασία των πληροφοριών σχετικά με την επίτευξη των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και της εφαρμογής της στρατηγικής. Τα αποτελέσματα της παρακολούθησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, αποτελούν ένα ισχυρό εργαλείο επικοινωνίας τόσο με τους ενδιαφερόμενους φορείς, όσο και με το ευρύτερο κοινό σε σχέση με τους προσδοκώμενους στόχους, καθώς και τις εκροές και τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά την εφαρμογή της στρατηγικής. Η παρακολούθηση εντοπίζει επίσης τις αποκλίσεις από τους στόχους, καθώς και τις καθυστερήσεις και τα εμπόδια στην εξέλιξη κάθε προτεραιότητας, μετρά την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των παρεμβάσεων και προτείνει τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα.

Η παρακολούθηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης αποτελεί το πλέον κρίσιμο στάδιο **για τη βελτίωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε συνεχή βάση και την προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες ανάγκες και συνθήκες**. Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητη η ύπαρξη ενός μηχανισμού παρακολούθησης, ο οποίος θα μπορεί να παρέχει ανά πάσα στιγμή και γρήγορα, όλη την αναγκαία πληροφορία αναφορικά με την πρόοδο υλοποίησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Βασικές αρχές για την ορθή παρακολούθηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης είναι οι εξής:

- Σαφής καθορισμός πηγών στοιχείων και αποδεκτών στοιχείων
- Καθορισμός του τρόπου αξιοποίησης των στοιχείων
- Προσδιορισμός και σαφής περιγραφή δεικτών παρακολούθησης
- Χρήση κοινών δεικτών παρακολούθησης για τις στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης (εθνικής και περιφερειακών), ώστε να παρέχεται η δυνατότητα άθροισης στοιχείων σε εθνικό επίπεδο και η σύγκριση των τιμών των δεικτών σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο
- Σαφές χρονοδιάγραμμα εκπόνησης των εκθέσεων παρακολούθησης των στρατηγικών RIS3 (εθνικής και περιφερειακών)

Η διαδικασία της παρακολούθησης θα περιλαμβάνει τα εξής:

- Παρακολούθηση της τήρησης των βασικών επιλογών, προτεραιοτήτων και κατευθύνσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Παρακολούθηση της προόδου υλοποίησης των δράσεων της εθνικής και των περιφερειακών στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης και εντοπισμός τυχόν αποκλίσεων από τους προϋπολογισμούς, χρονοδιαγράμματα με υποβολή προτάσεων για διορθωτικές ενέργειες.
- Παρακολούθηση της εξέλιξης των δεικτών προς την κατεύθυνση των στόχων που έχουν τεθεί.
- Συνεχή αποτίμηση και διατύπωση προτάσεων, διορθωτικών μέτρων, δράσεων, πρωτοβουλιών και κάθε είδους ενεργειών που αντίκεινται ή δεν εναρμονίζονται προς τις κατευθύνσεις της ορθής εφαρμογής της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Παροχή συνεχούς αξιόπιστης και αντικειμενικής πληροφόρησης και τεκμηριωμένων απόψεων στους εμπλεκόμενους φορείς, στα αρμόδια όργανα και στους πολίτες.

Αρμόδιος φορέας για την **παρακολούθηση της υλοποίησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον τομέα της ΕΤΑΚ, προτείνεται να είναι η ΓΓΕΤ**, καθώς αυτή αποτελεί το όργανο επιτελικού σχεδιασμού της Στρατηγικής για τον εν λόγω τομέα, πραγματοποιεί τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης (ΔΕΑ) από όπου προκύπτουν οι τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, και ταυτόχρονα είναι το όργανο εκείνο που σχεδιάζει και συντονίζει την υλοποίηση το της Εθνικής Στρατηγικής για την Έρευνα, την Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία (ΕΣΕΤΑΚ).

Πιο συγκεκριμένα, η ΓΓΕΤ θα έχει την ευθύνη εκπόνησης των ετήσιων εκθέσεων παρακολούθησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον τομέα της ΕΤΑΚ, τις οποίες υποβάλλει στο ΣΕΕ.

Προτείνεται η κατάρτιση των ετήσιων εκθέσεων να ολοκληρώνεται κατά το πρώτο τρίμηνο κάθε έτους και θα αναφέρεται στην υλοποίηση που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι το τέλος του προηγούμενου ημερολογιακού έτους σωρευτικά.

Η ΓΓΕΤ θα έχει την ευθύνη της υποβολής εισηγήσεων προς το ΣΕΕ για τυχόν αλλαγές / τροποποιήσεις / αναθεώρησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον τομέα της ΕΤΑΚ, βάσει των στοιχείων που προέκυψαν από την ετήσια έκθεση παρακολούθησης.

Η ΓΓΕΤ θα έχει την ευθύνη παροχής κατευθύνσεων προς τα όργανα, παρακολούθησης-αξιολόγησης των περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης στα θέματα της παρακολούθησης, όσον αφορά στον τομέα της ΕΤΑΚ.

Σημειώνεται ότι καθώς στη νέα προγραμματική περίοδο η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης θα περιλαμβάνει τέσσερις συνιστώσες, δηλ. την **έρευνα και την καινοτομία, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, τον ψηφιακό μετασχηματισμό** των επιχειρήσεων και την **ανάπτυξη των δεξιοτήτων** του ανθρώπινου δυναμικού για τη στρατηγική Έξυπνης εξειδίκευσης, η διαδικασία παρακολούθησης για κάθε μία από τις συνιστώσες / τομείς μπορεί να εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο, όπως έχει περιγραφεί ανωτέρω για τη ΓΓΕΤ, από την αντίστοιχη αρμόδια Γενική Γραμματεία.

- Η Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας θα παρακολουθεί την υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον τομέα της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ.
- Η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης & Απλούστευσης Διαδικασιών θα παρακολουθεί την υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον τομέα του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων
- Η Γενική Γραμματεία Εργασίας θα παρακολουθεί την υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον τομέα της ανάπτυξης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού

Όσον αφορά στις περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης, προτείνεται η διαδικασία της παρακολούθησης να αποτελεί αρμοδιότητα της κάθε Περιφέρειας και να πραγματοποιείται με τον ως άνω περιγραφόμενο τρόπο.

Οι εκθέσεις παρακολούθησης υποβάλλονται στο ΣΕΕ, τις οποίες μελετούν οι ομάδες εργασίας που έχουν συσταθεί για κάθε τομέα της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και οι οποίες κάνουν την τελική εισήγηση για τυχόν αλλαγές/τροποποιήσεις ή αναθεώρηση της Στρατηγικής.

Τέλος, για την αποτελεσματική και συστηματική παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, κρίνεται σκόπιμος ο **σχεδιασμός ενός μόνιμου εργαλείου, το οποίο θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της τακτικής παρακολούθησης ή/και για άλλους σκοπούς**, όπως το ενταγμένο στο ΕΠΑνΕΚ 2014-2020 έργο με τίτλο «*Εγκατάσταση Μηχανισμού Παρακολούθησης (MONITORING MECHANISM) της υλοποίησης της εθνικής στρατηγικής RIS3-Σύλλογή και επεξεργασία Δεικτών*», που εξασφαλίζει τη χρηματοδότηση των διαδικασιών σχεδιασμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης, καθώς και τη συλλογή και επεξεργασία δεικτών από το ΕΚΤ. Το εργαλείο αυτό μπορεί να είναι ένα πληροφοριακό σύστημα κατάλληλα σχεδιασμένο, στη βάση των αναγκών παρακολούθησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, στο οποίο θα εισάγονται δεδομένα, τα οποία θα επεξεργάζονται εύκολα και θα μπορούν να τροφοδοτούν τις εκθέσεις παρακολούθησης, ή θα δίνει εισροές για την αξιοποίησή τους, ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες. Την ευθύνη λειτουργίας του πληροφοριακού συστήματος προτείνεται να την έχει η ΓΓΕΤ.

3.3.1. Σύστημα Δεικτών την προγραμματική περίοδο 2021-2027

Η ανάπτυξη και εφαρμογή κατάλληλου συστήματος δεικτών αποτελεί τη βάση λειτουργίας του μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Στόχος της διαδικασίας χρήσης δεικτών είναι η συγκρότηση ενός συστήματος μετρήσιμων παραμέτρων που θα λειτουργεί ως κατευθυντήριο οδηγός για τον προσδιορισμό των στόχων και προτεραιοτήτων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο για την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Η βάση για την παρακολούθηση της νέας Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης προτείνεται να είναι η λογική της παρέμβασης, όπως αυτή θα έχει διαμορφωθεί στο πλαίσιο της κατάρτισης της Στρατηγικής, και όπως ίσχυε και κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Στο πλαίσιο αυτό, παρακολουθείται η πρόοδος υλοποίησης των **δεικτών εκροών** σε σχέση με τις δράσεις που συνιστούν το μίγμα πολιτικής της στρατηγικής, ενώ παρακολουθούνται και οι **δείκτες αποτελέσματος** σε σχέση με τις στρατηγικές προτεραιότητες.

Με δεδομένο ότι για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης βασική πηγή χρηματοδότησης θα αποτελεί το ΕΣΠΑ 2021-2027, μέσω των τομεακών και περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων, θα επιλεγούν κατάλληλοι δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων (αυτοί που συνάδουν με τους στόχους της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης) μέσα από το σύστημα των Κοινών Δεικτών που θεσπίζουν οι κανονισμοί των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ) και οι οποίοι θα χρησιμοποιούνται στα αντίστοιχα τομεακά και περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα.

Εκτός από την παρακολούθηση των ως άνω δεικτών, προτείνεται να συνεχιστεί η παρακολούθηση των **δεικτών του Innovation Union Scoreboard**¹⁵, προκειμένου να υπάρχει σύγκριση των επιδόσεων της χώρας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η επιλογή των κατάλληλων κοινών δεικτών παρακολούθησης θα γίνει σε συνεργασία των αρμόδιων φορέων και της ΕΥΣΣΑ, όπου αρμόδιος φορέας νοείται η κάθε Γενική Γραμματεία που έχει οριστεί στο επιτελικό επίπεδο του συστήματος διακυβέρνησης και αντιστοιχεί στους τέσσερις τομείς που περιλαμβάνει η νέα Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, δηλ. τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, τη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας, τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης & Απλούστευσης Διαδικασιών και τη Γενική Γραμματεία Εργασίας.

Υπεύθυνοι για την αξιολόγηση της συνάφειας των έργων με την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, για τη συγκέντρωση και την παρακολούθηση των δεδομένων προόδου των δεικτών είναι οι τέσσερις Γενικές Γραμματείες, η κάθε μία για τον τομέα αρμοδιότητάς της.

- Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, για τον τομέα της έρευνας και καινοτομίας
- Η Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας για τον τομέα της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ.
- Η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης & Απλούστευσης Διαδικασιών για τον τομέα του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων
- Η Γενική Γραμματεία Εργασίας για τον τομέα της ανάπτυξης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού

Αντίστοιχα, για τις περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης, υπεύθυνες είναι οι Περιφέρειες.

Κρίσιμη παράμετρος για την ορθή παρακολούθηση των δεικτών παρακολούθησης είναι η ύπαρξη ενός ομογενοποιημένου συστήματος παρακολούθησης, το οποίο θα περιλαμβάνει κοινούς δείκτες παρακολούθησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και των περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα άθροισης και σύγκρισης των στοιχείων.

Σε κάθε περίπτωση, ο προσδιορισμός των δεικτών που θα χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης εξαρτάται από τι θα οριστεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τους δείκτες παρακολούθησης και τι θα προβλέπεται στο ΕΣΠΑ της προγραμματικής περιόδου 2021-2027.

Πέραν των ανωτέρω, η βάση του συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης θα μπορούσε να περιλαμβάνει πρόσθετους δείκτες παρακολούθησης, όπως για παράδειγμα¹⁶:

- Δείκτες παρακολούθησης της διαχειριστικής επάρκειας των φορέων που είναι αρμόδιοι για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης
- Δείκτες μέτρησης του χρόνου από την ωρίμανση μέχρι την προκήρυξη των δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης,
- Δείκτες μέτρησης του χρόνου αξιολόγησης των προτάσεων έργων και της διενέργειας πιστοποιήσεων
- Δείκτες για τη διαδικασία εκτέλεσης (π.χ. χρόνοι ωρίμανσης, ποσοστά επιτυχίας προτάσεων)

Πρόσθετοι δείκτες παρακολούθησης, όπως οι ανωτέρω μπορούν να προσφέρουν μια πληρέστερη εικόνα για την πορεία υλοποίησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και θα εξυπηρετήσουν τον προγραμματισμό της. Η προσθήκη δεικτών για τη διαδικασία εκτέλεσης (π.χ. χρόνοι ωρίμανσης, ποσοστά επιτυχίας προτάσεων) που δεν περιλαμβάνονται μέχρι σήμερα, είναι κρίσιμα για την επιτυχία της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

3.4. Προτεινόμενος μηχανισμός αξιολόγησης

Στόχος της αξιολόγησης είναι η διερεύνηση της συνεισφοράς της στρατηγικής στις επιδιωκόμενες διαθρωτικές και αναπτυξιακές αλλαγές, όπως αντανακλώνται στους δείκτες αποτελεσμάτων, καθώς και η επιβεβαίωση και εξήγηση των αιτιών για τις οποίες τα αποτελέσματα επιτυγχάνονται ή αποκλίνουν και τις τυχόν διορθωτικές παρεμβάσεις. Η αξιολόγηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης αποσκοπεί στην εκτίμηση της ορθότητας του σχεδιασμού της στρατηγικής και της καταλληλότητας του χρησιμοποιούμενου

¹⁵ Ο ευρωπαϊκός πίνακας αποτελεσμάτων καινοτομίας παρέχει συγκριτική ανάλυση των επιδόσεων της καινοτομίας σε χώρες της ΕΕ, σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και σε γειτνιάζουσες περιφέρειες. Αξιολογεί τα σχετικά πλεονεκτήματα και αδυναμίες των εθνικών συστημάτων καινοτομίας και βοηθά τις χώρες να προσδιορίσουν ζητήματα/θέματα που πρέπει να αντιμετωπίσουν.

¹⁶ 3^η Έκθεση Προόδου της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης – Έτος 2019

μείγματος πολιτικής, προκειμένου να αναδειχθεί η ανάγκη ή μη προσαρμογής των στρατηγικών αυτών. Επιπλέον, η αξιολόγηση επικεντρώνεται στην **αποδοτικότητα** την **αποτελεσματικότητα** καθώς και τις μακροχρόνιες **επιπτώσεις** των υλοποιούμενων στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Βασικές αρχές του συστήματος αξιολόγησης μιας Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης είναι:

- Ο σαφής καθορισμός των στόχων της αξιολόγησης.
- Ο προσδιορισμός της μεθοδολογίας αξιολόγησης των στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, που θα είναι κοινή τόσο για την εθνική, όσο και για τις περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Η διαμόρφωση συμπερασμάτων για την πορεία υλοποίησης των στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης τόσο σε σχέση με τους στόχους που έχουν τεθεί, όσο και με την καταλληλότητα της στρατηγικής ως εργαλείου πολιτικής για τον οικονομικό μετασχηματισμό της χώρας και των περιφερειών και η παροχή των αναγκαίων κατευθύνσεων για την αναθεώρηση του μείγματος πολιτικής της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Η αξιολόγηση θα διενεργείται από **ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα**, μη εμπλεκόμενο στη σχεδίαση ή στην υλοποίηση των στρατηγικών RIS3.

Προτείνεται η πραγματοποίηση **δύο (2) αξιολογήσεων**.

Η **πρώτη αξιολόγηση** θα αφορά στον προσδιορισμό των επιπτώσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (impact assessment) στην εθνική οικονομία, για την πραγματοποίηση της οποίας προϋπόθεση αποτελεί η ολοκλήρωση της υλοποίησης των έργων/δράσεων Έξυπνης Εξειδίκευσης. Καθώς μέχρι το τέλος κάθε προγραμματικής περιόδου, τα έργα δεν θα έχουν υλοποιηθεί, εκτιμάται ότι το χρονικό σημείο κατά το οποίο μπορεί να διενεργηθεί η αξιολόγηση είναι δύο (2) χρόνια τουλάχιστον, μετά το τέλος κάθε προγραμματικής περιόδου.

Τα αποτελέσματα αυτής της αξιολόγησης μπορούν να αξιοποιηθούν για το σχεδιασμό της πολιτικής Έξυπνης Εξειδίκευσης κάθε επόμενης προγραμματικής περιόδου.

Η **δεύτερη αξιολόγηση** συνδέεται με την έννοια της παρακολούθησης (monitoring) των δεδομένων (δείκτες) και μπορεί να πραγματοποιηθεί σε δυο στάδια για να υπάρχουν επαρκή δεδομένα από την υλοποίηση. Το πρώτο στάδιο χρονικά τοποθετείται στο μέσο περίπου κάθε προγραμματικής περιόδου. Το δεύτερο στάδιο στο τέλος της προγραμματικής περιόδου. Οι ετήσιες εκθέσεις παρέχουν στοιχεία αναφορικά με την εξέλιξη των δεικτών (εκροής και αποτελεσμάτων), τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση αυτών των ενδιάμεσων αξιολογήσεων των στρατηγικών με στόχο την πιθανή αναπροσαρμογή της στρατηγικής ή/ και πρακτικής υλοποίησης.

Αρμόδιος φορέας για την αξιολόγηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον τομέα της ΕΤΑΚ προτείνεται να είναι η ΓΓΕΤ.

Η ΓΓΕΤ θα έχει την ευθύνη της υποβολής εισηγήσεων προς το ΣΕΕ για τυχόν αλλαγές / τροποποιήσεις / αναθεώρησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον τομέα της ΕΤΑΚ, βάσει των στοιχείων που προέκυψαν από τις εκθέσεις αξιολόγησης.

Η ΓΓΕΤ θα έχει την ευθύνη παροχής κατευθύνσεων προς τα όργανα, παρακολούθησης-αξιολόγησης των περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης στα θέματα της αξιολόγησης όσον αφορά στον τομέα της ΕΤΑΚ.

Σημειώνεται ότι καθώς στη νέα προγραμματική περίοδο η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης θα περιλαμβάνει τέσσερις συνιστώσες, δηλ. την **έρευνα και την καινοτομία, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, τον ψηφιακό μετασχηματισμό** των επιχειρήσεων και την **ανάπτυξη των δεξιοτήτων** του ανθρώπινου δυναμικού για τη στρατηγική Έξυπνης εξειδίκευσης, η διαδικασία αξιολόγησης για κάθε μία από τις συνιστώσες / τομείς μπορεί να εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο, όπως έχει περιγραφεί ανωτέρω για τη ΓΓΕΤ, από την αντίστοιχη αρμόδια Γενική Γραμματεία.

- Η Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας θα παρακολουθεί την υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον τομέα της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ.
- Η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης & Απλούστευσης Διαδικασιών θα παρακολουθεί την υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον τομέα του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων

- Η Γενική Γραμματεία Εργασίας θα παρακολουθεί την υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον τομέα της ανάπτυξης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού

Όσον αφορά στις περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης, προτείνεται η διαδικασία της αξιολόγησης να αποτελεί αρμοδιότητα της κάθε Περιφέρειας και να πραγματοποιείται με τον ως άνω περιγραφόμενο τρόπο.

Οι εκθέσεις αξιολόγησης μελετούν οι ομάδες εργασίας που έχουν συσταθεί για κάθε τομέα της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και οι οποίες θα κάνουν την τελική εισήγηση για τυχόν αλλαγές/τροποποιήσεις ή αναθεώρηση της Στρατηγικής στο ΣΕΕ.

Αναφορές

- European Commission . (2012). *Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS3)*. Ανάκτηση από https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/smart_specialisation/smart_ris3_2012.pdf
- EUROPEAN COMMISSION. (2019). *Assessment of support to the development and implementation of smart specialisation strategies provided by the European Commission from 2010 to 2017*.
- European Union. (2019). *Assessment of support to the development and implementation of smart specialisation strategies provided by the European Commission from 2010 to 2017*”, *Call for Tenders N° 2018CE16BAT078* . Draft Final Report.
- Gerussi, E. (2020, January 30). Good governance, industrial transition and international collaboration. Ανάκτηση από https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/20182/387841/Gerussi_JRC_Gov._Ind._Transition_Int._Collaboration_Zagreb_30-01-2020.pdf/467a0f1a-e6f6-4845-a995-5f3a14bc5f85
- Marinelli, E., Bertamino, F., & Fernandez , A. (2019). *Layers, levels and coordination challenges: comparing S3 governance in Puglia and Extremadura*. Joint Research Centre. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2760/0807
- Martí, E. F., Marinelli, E., Plaud, S., Quinquilla, A., & Massucci, F. (2020). *Open Data, Open Science & Open Innovation for Smart Specialisation monitoring: Lessons from the project “S3 Targeted Support in Lagging Regions”*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2760/55098, JRC119687
- Metaxas, M. (2017). *Summary Report on RIS3 implementation status in Greece*.
- ΓΓΕΤ. (2015). *Εθνική Στρατηγική ΕΤΑΚ για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας.